

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Concionum R.P. Ludovici Bourdaloue è Societate Jesu, in
quadragessimam. Tomus ...**

Bourdaloue, Louis

Augustae Vindel. & Dilingae, 1715

In Feriâ II. secundæ hebdomadæ: De Impœnientiâ ut vocant finali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69027](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69027)

XIV
 INFERIA
 SECUNDA
 SECUNDÆ HEBDOMADÆ
 CONCIO.

DE IMPOENITENTIA, UT VOCANT FINALI.

Ego vado, & quæretis me; & in peccato vestro moriemini. *Joan. 8.*

Mors & peccatum; Christiani Auditores, mala sunt gravissima duo: peccatum, per quod mors est hunc in mundum invec̄ta; mors, qua Deus peccatum plectit admittunt peccatum, per quod homo donis celestibus, queis erat ornatus, excidit: mors, hominem quæ tollit ac delet. Peccatum, quo beato illo primigeniæ innocentie statum sumus deturbati; mors, qua terrestribus nos nudat bonis, quorum usus nobis est à Deo, etiam post peccatum, permissus. At tamen, christiani Auditores, mors & peccatum, si scorsim spectentur, non sunt in malis

lis extremis numeranda. Imò affirmare auserim, sua illis commoda, suas utilitates non deesse. Mors quippe, citra peccatum, sancta esse possit *ac pretiosa in Domini conspectu*. Peccatum verò, citra interitum, excellentissimis virtutibus, quæ Deo gratum hominem reddunt, seges & materia esse potest amplissima. Mors, citra peccatum, fons gratiarum & meritorum perennis in Christo fuit; peccatum, citra mortem, fuit in prædestinatis, ut Theologi docent, & principium prædestinationis ipsorum & effectus. Mors, citra peccatum, Mariæ Virginis sanctitati veluti fastigium imposuit; peccatum, citra mortem, Magdalene conversionis causam attulit. At summum maximèque horrendum malum est peccatum unà cum morte conjunctum. Mors, quæ peccatoris impœnitentiæ sigillum imprimit; peccatum, quod mortem malitiæ suæ formâ percutit ac signat. Mors, per quam peccatum in omnem fit æternitatem inexpiabile; peccatum, per quod mors fit mala, Deoque in perpetuum exosa. Mors in peccato, mors cum peccato, mors, quod sæpe contingit, per peccatum etiam ipsum: hoc nimirum illud est, christiani Auditores, quod me terret, & terreat vos etiam necessesse est; hoc illud est, quo nihil formidolosius in iræ suæ thesauris habeat Deus; hoc illud est, quod Judæis minatur hodie Christus

Psal. 115.

Ius

stus Servator, & non secus ac illos, cavere nos oportet. Salutare hos sensus ut accipiamus, B. V. interventu, quam & quotidie precamur ut propitia sit in morte, caeleste nobis est implorandum auxilium.
Ave Maria.

LUETUOSA prorsus Judæis olim fuit, Christi tamen verbo sulta veritas, in peccatis postquam vixissent obstinati, mortuos eosdem esse pœnitentiæ expertes: *In peccato vestro moriemini.* Quo autem sensu illa Christi vox est intelligenda? magni quippe nostra interest istuc nosse, cum ad nos etiam Christi pertineat sententia, nihilque minus agatur quàm æterna animæ nostræ reprobatio. An simplex dicenda illa est comminatio, qua refractariam hanc Christus & incredulam gentem reducere studet in viam? an decretoriam fert sententiam, & significare vult, impletâ criminum mensurâ, nihil jam esse quòd ullam à Deo veniam sperent? locum hunc interpretatur Chrysostomus eo sensu, qui magis favet, putatque, fuisse velut minacem duntaxat sententiam, qua Judæi docerentur, quæ mala, in sua si perseverarent infidelitate, sibi metuenda essent; qua ratione Ninivitas ad pœnitentiam Jonas adhortans, significat, post elapsos dies quadraginta, civitatem extinguendam esse: *Adhuc 40. dies, & Ninive*

Jon. 3.

nive subvertetur, sequutus litteram Hieronymus, existimat, Christum Judæos alloqui, non Prophetarum ritu, ad terrorem, sed pro judicis ac summi principis more, ad dominationem; hoc est, non denuntiari illis futuræ reprobationis periculum impendens, sed certam ac consummatam reprobationem disertè significari. Cùm enim Deus, ait sanctissimus Doctor, in sacris litteris id unum agit ut minetur, minis suis conditiones semper adjicit, quæ eas suspendant ac temperent; sic Adamum compellans, *in quo die comederis, inquit, morte morieris*. Contra Christus absolutè & citra conditionem ullam Judæos alloquens, *in peccato, inquit, vestro moriemini*.

Genes. 2.

Joan. 8.

At enim, christiani Auditores, seu decretorium judicium, seu comminationem tantùm contineant verba Christi, non satis est ad terrorem nobis incutiendum, si cogitemus his Deum minari? Deum, qui non loquitur frustra; Deum, qui non loquitur ex pravo aliquo affectu, Deum, qui non pronuntiat causâ incognitâ, sed humani pectoris abdita, resque futuras omnes uno intuitu prospiciens, videt multò ante, qui vitæ nostræ finis & exitus sit futurus. *In peccato vestro moriemini*. In eo tamen non hæreamus, sed experientiam adhibeamus in consilium, ac videamus, num ea Christi prædictionem, quoad flagitiosos, hominésque

R. P. Bourd. Quadrages.

E e ne-

nequam, comprobet; est enim experientia, cum à Dei verbo discessimus, maximè certum, maximè evidens argumentum. Qualis est igitur flagitiosorum ferme omnium interitus; flagitiosorum, inquam, qui improbitatem veluti profitentur; qui in eâ hærent obfirmati, nec verè unquam de admittis peccatis doluere. Qualis est eorum interitus? est profectò, christiani Auditores, est unde severam ac terribilem Numinis providentiam adversus impios agnoscamus, ut planè amica ac benefica est erga justos. Impiorum vitæ mors respondet. Flagitiosi, Deoque exosi vixere, flagitiosi, Deoque exosi moriuntur. Vixere illi gentilium ritu, moriuntur quo solent modo homines reprobi. Hoc nos usu magistro didicimus; sed, ut res planior fiat, in suâque membra concio distribuatur omnis, in tres velut species partiri eos placet. Alii enim in ipsâ impenitentia; alii sine ullo pœnitentiæ vel iudicio, vel sensu, alii denique in falsæ pœnitentiæ exercitio, aut potius errore, moriuntur. Primi, in majore sunt culpâ, quoniam flagitiis suis omnibus cumulum addunt, impenitentia, qua claudunt vitam; ut meritò dici possint reprobare se ipsi, damnationemque suam reipsa consummare. Alteri, calamitosiores sunt, atque adeò commiseratione digniores, quoniam inviti & incogitantes solitis pœnitentiæ auxiliis carent.

Postremi, utrorumque participant damnationem, cumque nec tam nocentes, quam primi, nec tam calamitosi sint quam secundi, sunt tamen & miseri, quia cæci, & nocentes, quia flagitiosi & impœnitentes moriuntur. Itaque priorum impœnitentiam, flagitiosam appello & fontem impœnitentiam, alterorum, impœnitentiam calamitosam. Extremorum, arcanam & ignotam impœnitentiam, aut, si vultis, falsam pœnitentiam, quæ reapse vera est impœnitentia dicenda. Neque hoc satis est: postquam tria illa hominum genera proposuero, qui in peccatis suis moriuntur, addam etiam tria, ex quibus cognoscatis, qua ratione & via ad flagitiosæ mortis impœnitentiam vitæ flagitiosæ impœnitentia sensim ferat. Percipite quid velim. Ajo flagitiosæ vitæ impœnitentiam, ad flagitiosam mortis impœnitentiam ferre præparando; atque hoc docebit pars concionis prima. Ajo, flagitiosæ vitæ impœnitentiam, ad calamitosam mortis impœnitentiam ferre, per quemdam pœnæ modum; hoc docebit pars concionis altera. Ajo denique, flagitiosæ vitæ impœnitentiam, ad arcanam & ignotam impœnitentiam, seu ad falsam mortis pœnitentiam homines ferre specie recti deceptos, hoc tertia docebit concionis pars. Ad rem ipsam accedamus.

Ec 2

Potest

Potest quis in flagitiis, in ipsaque adeo, quam finalem vocant, impœnitentâ dupliciter emori, aut ex certa ac deliberata voluntate pœnitentiam prorsus omittere, cum mortis hora advenit, aut voluntariè solita illa præsidia, quæ sunt ad gratiæ cum illo reconciliationem, & ad pœnitentiam agendam, in sacris litteris notata, prætermittendo. Hæc autem mortis genera incurunt tam crebrò in hominum oculos, ut satis illa esse possint ad Christi Servatoris prædictionem defendendam, *in peccato vestro moriemini*. In illam iniquitatis abyssum inferamus nos, Auditores christiani; conemur ejus altitudinem animo metiri; atque ut majorem inde reportemus utilitatis fructum, ne pigeat singula percensere ac persequi; hæc enim una satis fuerint ad longè formidolosissimum dogma comprobandum.

Cum dico, posse quempiam emori deliberatum prorsus abjicere pœnitentiam omnem, attendite, quæso, quid velim. Non id nunc ago quod evenire potest, & evenit re ipsa nonnunquam affectatâ impœnitentiâ, cum coactus peccator vitâ discedere, cum, à quo vitam accepit, & cujus est ratio ipsi mox reddenda, non vult agnoscere, descendensque ad Dei tribunal, eò progreditur, ut excusso ipsius jugo, usurpet illa populi infidelis verba, *non serviam*. Tamen enim

enim non desunt ejusmodi exempla, quique in Atheis habentur, & tales sunt saltem moribus, ac vitæ instituto, tam funesto plerumque exitu vitam finiant, adeò tamen prodigiosa ac portentosa sunt exempla id genus, ait Chrysostomus admodum sapienter, ut horrorem injiciant per se ipsa, magisque deceat præconem Evangelicum de iis silere, quàm ea, cum religiosarum aurium offensione, verbis insectari. Ita Julianus ille, re & cognomento Apostata, mortuus dicitur, contumelias mille vomens in cælum, dum impuram & sacrilegam animam unà cum sanguine vomeret. Ita tot Dei hostes occubère, qui sine non funesto minus quàm impio, supremæ potestati, ac præstantis hujus naturæ Numini quam non agnoverant, aut, quod vero similius est, conati erant, sed frustra non agnoscere, toties testimonium perhibuère vel inviti. Ita quotidie mundanos nescio quot videmus emori, qui postquam vixère fidei, legis, Religionis, conscientia exortes, eò temeritatis ac furoris prorumpunt, ut diabolica in suâ impietate perseverantiâ, operi suo velut fastigium imponant. Sed quod jam dixi, monstra illa sunt ac portenta, quæ nos intueri non convenit, nisi quantum necesse est, eadem ut abhorreamus, ac detestemur.

Igitur non exemplis ejusmodi, Christi sententiam comprobata velim. De tot

Ec 3

aliis

aliis peccatoribus ago, in quibus ille impenitentiae status, quem descripsi, est tam saepe nativae eorum fragilitatis, quam malitiae, imò est utriusque pessimus simul fructus. Atque ut planius ac distinctius mentem aperiam; eo de homine loquor, qui stomachi & acerbitalis plenus, postquam inimicitias gessit totâ vitâ implacabilis ac publicas, mortem obit animo nondum cum fratre reconciliato, firmissimè asseverans, nullo se pacto id impetrare à se posse; aut, si placitæ mentis speciem præbet, diram intra se pestem retinens, quam foras projecisse videtur. Cujus rei testis ille sit, qui, cum ad supplicium, Christi causâ, traheretur, inimicum, quamquam abjectum ad ejus pedes, & veniam orantem, complecti atque osculari renuit.

Sed ne in exemplis illis, quæ singulare quiddam habent adjunctum, commoremur, quot videntur è christianis mortem optetere huic persimilem; mortem nulla reconciliatione prævia; mortem, cum omni similitudinis & odij felle conjunctam, mortem, in qua speciosa illa charitatis redintegratio quæ curatur, congressus illi, ad quos via molliri solet tanto nonnunquam apparatus ac ferè semper fructu tam exiguo, nihil non fictum habent ac subdolè simulatum; mortem, in qua ex profanâ & politica ratione, ex animi firmitudine falsâ illâ quidem, sed ad

ad extremum usque spiritum perstante, multò sit obstinatio, & obfirmatio hominis voluntas quàm antea; quid ita? ut à moriente videlicet probetur præterita vitæ ratio, vetustæque simultatis constantia, imò ut Christi sententiæ sua constat fides, *in peccato vestro moriemini.*

Eo de homine loquor, qui bonis auctus partis injustè, unde sibi stabilem paravit fortunam, ea ut restituat, impetrare à se, ne morti quidem proximus, valet; hinc sub peccati gemens pondere, quo opprimitur, inde spoliari se non ferens; inter inferorum, quas metuit, pœnas, & cupiditatem dominantem suspensus, ac distractus, sed præoptans tamen salutem æternam projicere, quàm damna sarcire illata: quàm agnoscere debita quæ confiteri nunquam sivit mala ipsius fides; quàm satisfacere officiis quibusdam, quæ ignorare nequit, & satis admonet animi remordentis conscientia, uno verbo quàm captam ex alienis fortunis prædam, mox tamen invito rapiendam, è manibus dimittere. Quid est autem cæcâ hac, in retinendis alienis bonis, pertinaciâ, magis vulgare? è tanto divitum numero, qui aliena tenent injustè, quorumquemque videas, qui, ut moriatur sanctè, id tandem eligit, ut egenus moriatur? ac propterea quis non credat Evangelicum anathema in eorum hæere potissimum statu; *in peccato vestro moriemini.* Ee 4 De

De eo loquor, qui dirâ libidinis tyrannide cùm prematur, eandem retinet ad finem usque, & eo in amore demens immoritur, quem res nulla excutiat illo ipso tempore, quo nullam non rem mors est excusatura; qui per detestandam fidelitatem, & per sacrificium maxime abominandum, nihil pensi habens æternos inferorum ignes, quos ei summus Judex Deus intentat, ob scœnæ cupiditatis incendio, sui quod reliquum est, ut ita loquar, absumit. Scitis autem, Auditores, num talem exitum nancisci non soleant tot christiani molles & libidinosi? non alios eâ de re testes quam vosmetipsos volo. Non eò tandem evadunt necessitudines illæ veritæ? in mortem, inquam, plus quam paganam, in qua peccator, animam dum expirat, velanos suos amores adhuc suspirat; in qua dementer, imò etiam furiosè constans, postremas suas curas intendit, postrema sua vota cupiditati consecrat, quam penè veritatem in religionem; in qua unus & acer, qui eum afficit dolor, non est in eo, quamquam moribundo, tam situs, quòd sponte flagitiorum causam & invitamenta conquirit, sed quod ea relinquere fati necessitas cogat. Ea est enim ejus mens: hi sunt ejus affectus. Sic autem affecti qualis mors esse debeat, satis ipsi existimatis. *In peccato vestro moriemini.*

De eo denique loquor, qui jam olim rebellis in Deum, postquam illius vixit justitiæ securus, ejusdem misericordiæ expers moritur: qui dum sacerdotes hortantur ad fiduciam, judicium in seiple pronuntians, ut ait Augustinus, non accuratum ac rigidum, sed crudele atque insanum, quando ad Christi non exigitur redemptionem & merita, in desperationem prolabitur Caino dignam, colligitque, parricidæ fratris exemplo, *majorem esse suam iniquitatem, quam ut veniam mereatur.* Nulla jam mihi superat, inquit ille, veniæ spes; eâ me mea indignum nequitia fecit, ac, si cælo Deus est, in reproborum numero sum haud dubiè ascribendus. Annon autem verè dixerò, scopulum hunc esse maximè insignem, ad quem peccatorum allidit innumera vis, eorum præsertim, qui frequentibus & assiduis casibus spem omnem non solum abjecere, sed quos etiam pudeat, si fas ita loqui, convertere se ad Deum, in eòque fiduciam suam locare. Pudor enim ille, quem totâ vitâ superare nequiverunt, eos opprimit reviviscens in morte; divinæque majestatis ac justitiæ, plûquam satis est, opinione partim commoti, partim percussi, salutis spem abjiciunt omnem, atque in ipsâ contritione ac pœnitentiâ, quemadmodum nefarius ille Christi proditor, novissimam sibi reprobationis causam inve-

Genes. 4.

niunt. Hoc ipsum est, inquam, me auctore, impœnitentiæ peccato vitam terminare, idque cogitatè ac deditâ operâ: *In peccato vestro moriemini.* Eadem ratione, nec vulgari minus, nec minus funestâ, sit vivendi finis, cùm videlicet per criminofam omissionem, quamquam non directè voluntariam, fraudat se quis pœnitentiæ beneficio, & adjumentis ad illud adipiscendum necessariis. Etenim, inquit Augustinus peccatorem compellans, si cùm morbo urgeris mortifero, tēque Deus jam jam evocat suum ad tribunal, non te comparas ocius ad causam dicendam; si, cùm turissimum promptæ ac sinceræ pœnitentiæ portum habeas apertum, in eum cessas te conferre; si certas temporis opportunitates ac momenta quædam pretiosa, tibi tunc divinitus oblata, prætermittis; si ex intentione corporis tui curâ & obsequio, animæ salutis non consulis; si salutaria respicis medicamenta ultrò illata, ne dum requiris & flagitas; si ex servili mortis metu, cogitationem ab eâ, quantum fieri potest avertis, **monitis** omnibus aures occludens, sicut tibi fieri amans ac falli eâ in re, in quâ magis tua interfuerit verum dici; si ex innatâ mentis imbecillitate, non conaris solitos pavores deponere, longè gravissimo negotio saltem in his angustiis operam daturus; si propinquis, si amicis blandis ac fallacibus,

bus, qui te ab eo deterrent, auscultas; si per maximè deplorandam perversitatem, adhuc animum habes in familiâ, cum vix superpetat unde æternæ tuæ salutis provideas; tunc ah! concludit Augustinus, tunc ah! frater dilectissime, retexe solitum sermonem: vanas opiniones tuas emenda. Qui dicat mortem in hoc impœnitentiæ statu calamitatem omnium maximam esse, malè utique loquatur. Dicendum enim longè gravissimum esse & minus excusandum crimen. Qui dicat, mori te in peccato tuo, sermone utitur dimidio breviorè; dicendum quippe, mori te in peccato, peccatum extremum committendo, quod est omnium longè gravissimum. Quid enim peccata omnia præ illo uno? quo potest longius hominis in Deum, seque ipsum injustitia progredi? jam contingere fatalem illam metam, extra quam meta alia nulla est, & velle nihilominus differre ac procrastinare; jam stare inferno in limine, nec studere ab eo digredi; abesse propius ab æternæ salutis periculo, & cunctari in præstando tibi ipsi maximè necessario charitatis officio, & providam cautionem adhibendo ne pereas; hoc sine credibile est, aut veniâ dignum? en tamen, christiani Auditores, quousque deerratur humanæ mentis ductu. *Circumdant nos dolores mortis & pericula inferni invenerunt nos, nec dubita-*

Psal. 114.

bita-

bitamus aleam subire, ponere metus, cœtari, conquiescere in crastino; disceptamus putidè, eludimus, nobiscum ipsi dissimulamus, ac demum Deo morimur exossi. Quæ mors dupliciter mala est, & vitæ impœnitentiâ, quæ præcessit, & mortis impœnitentiâ, quæ comitatur; *In peccato vestro moriemini.*

Addidi autem, illa impœnitentiæ genera duo tam esse inter se conjuncta, ut altera ad alteram penè certò deducat. Quis verò istuc? longa consuetudine, arcto nexu, animi callo. qui tres gradus notantur à præscis patribus, cùm primum hunc peccatorum impœnitentium ordinem describunt. Hoc utique constat; nudaque illius expositio sat erit vobis ad probationem,

Longa consuetudine: nam qui contendat, habitus in vita contractos, adventu mortis deleri, horæque momento, alium spiritum, aliud pectus, aliam voluntatem sibi quemque architectari, in errore, eoque crassissimo, versetur. Dixi jam, nec vos istuc præterit: morimur prout viximus, morsque præsens non modò non debilitat ac frangit vetustos habitus, sed & excitare illos ac roborare videtur. Si enim unquam, certè in morte, valet in nobis consuetudo. Est à te millies morum conversio dilata, differes etiam morti proximus. Dixisti millies, istuc post mensem, istuc

istuc post annum fiet; dicturus es etiam in morte, istuc post diem unum, istuc post unam horam fiet. Fuiſti multus, quoad vixiſti, in conſiliis, in votis, in propoſitis, in promiſſis quæ ſuo effectu ſemper caruere. Multa etiã moriens optabis, conſtitues, promittes, at nihil promovebis. Nec dicas, extremo, te discrimine compellendum: fabulæ. Compellet te fati præſentis imago ad vota faciendã, quoniam illis aſſueviſti: compellet ad conſtituendum, ad promittendum, quoniam ita fert inueterata tua conſuetudo. Sed vota faciendõ longo ex uſu, conſtituendo ac promittendõ longo ex uſu, nihilque perficiendo longo item ex uſu, *in peccato tuo moriere.*

Arcto nexu: conſlatur enim, auctore Salomone, per vitæ impœnitentiam, catena quædam ex peccatis, qua velut conſtricti tenemur atque captivi: *Iniquitates ſuæ capiunt impium, & funibus peccatorum ſuorum conſtringitur.* Non me fugit, Deum, ſumma ſua poteſtate utentem, in extremo ſpiritu catenam illam poſſe abrumperẽ; at non me etiã fugit, ut catena illa momento abrumpatur, nulla re minus quàm cæleſtis gratiæ opus miraculo eſſe; nec vulgò Deum ejuſmodi miracula patrare. Et verò videmus flagitioſum hominem experiri in ſe ipſo morti vicinum, quod de ſe memorat Auguſtinus: *ſuſpirabam; inquit*

quit

quit ille, *ligatus, non ferro alieno, sed meâ ferreâ voluntate.* Ardebam studio, Deus meus, & amore sælicitatis iustorum, persuasum habens nihil jam opus esse deliberato; flagitiis tandem & vitiis mihi meis emergendum: redeundum mihi meliorem ad frugem. Sedenim ardebam semper vincitus non externâ & adventitiâ catenâ, *sed ferreâ meâ voluntate.* Habebat eam hostis sua in potestate; eaque criminum geminata series, & quasi annulorum toidem catenatio retinebat me penè invitum, & quamquam percussum mortis formidine, peccati jugo & legi subjectum.

Animi callo: voluntas enim illa semper prava ac nocens, quod ponimus, nunquam pœnitens commissorum, in iis obfirmata, tandem obdurescit. Si calamitatis suæ sensu commotus peccator ille, ad Deum subinde se convertens, quoties mundi & carnis illecebris evictum prolabi contigit, crexisset se generoso conatu, in inconstantia suæ calamitate, cepisset ex pœnitentiâ haud modicas utilitates: quamquam casus consecuti essent & noxæ quas fert humana fragilitas, evertisset illius usus quod inædificatum in ipso esset auctore peccato. At cum lapidem lapidi, iniquitatem iniquitati semper addiderit, non potuit pectus non expleri cumulatè, & non soliditatem solum, sed & duritiam omnem, quam crea-

re potest longa peccandi consuetudo, contrahere. Quî fieri autem potest, ut ita induratum, morte adventante, remollescat continuò, & divinis impulsibus flectendum se ac movendum præbeat? morimur ergo in peccato, quoniam in peccato vivimus; atque ut jam dixi, novum peccatum admittendo, quia impœnitentia illa eadem, est peccatorum omnium consummatio. Hoc ipsum est quod impœnitentiam appellavi flagitiosam ac fontem. Ad calamitosam impœnitentiam, quæ partis erit alteriùs argumentum, transeamus.

NON satis est ad vitam sancto fine claudendam, ut fixum ratumque sit peccatori, confugere aliquando ad pœnitentiæ portum, & apud se statuatur emergere flagitiis saltem in morte. Cùm non sit absolute penes illum gratia illa cœlestis, qua perducimur ad pœnitentiam, sed arcano Dei iudicio, ex innumeris pendeat rebus, quæ non sunt ipsius arbitrii; ut respiscat morti proximus, resillas omnes ad ejus conversionem perficiendam conspirare necesse est. Si desit vel una, spes ejus omnis vanescit. Optaverit millies *mori morte justorum*; centies Deo dixerit, *moriatur anima mea morte justorum*; frustra sunt vota, spésque ejus omnes. Quid ita? quoniam in stato providentiæ cursu, quem immutare Deo

PAR 3 II.

Num. 23.

NON

non libuit, obex intervénit, qui, per
causas in speciem naturales, at superiores
& divinas, pœnitentiam illam, in qua
spem & perfugium salutis reponebat, im-
possibilem ei reddidit. Fieri igitur potest
ut in peccato quis moriatur, citra novum
peccatum, quoniam fieri potest ut moriatur
pœnitentiæ omnis expertus, quamquam
non ultrò & volens; atque hoc illud est
quod impœnitentiam appello calamitosam,
& est, auctore me, velut abyssus alia non
jam humani cordis per peccatum depravata,
sed verendæ Dei & inscrutabilis justitiæ, quæ
tota sese ostendit in eorum interitu, qui
opprimuntur improvisò, qui deluduntur,
deseruntur, imò etiam vivi excluduntur sa-
lutis viâ, & in quibus sententia illa Chris-
ti planior multò sit & apertior, *in peccato
vestro moriemini.* Attentionem vestram,
quæso vos, Auditores, instaurate.

Cùm subita mortis exemplum aliquod
ad vos affertur, & in trepidatione quam
injicere solent ejusmodi casus, additur, ho-
minem illum, qui valetudine utebatur
percommoda, raptum repentinò, nec po-
tuisse vocem ullam proferre; istum, in co-
mestationis æstu, aut, sanguinea in rixa,
sensûs & vitæ mansisse expertem; hunc,
nece meditata, aut ædificii ruinâ oppres-
sum periisse: cùm, inquam, hæc mortes,
aliæque generis ejusdem memorantur, &
ex

ex cunctis verisimilitudinis regulis, non subitæ modò, sed & inopinæ videntur, quoniam iis hominibus evenère, quorum vitæ ratio cum multorum erat offensione & scandalo conjuncta, expavescimus utique, & quamquam judicium nobis non sumamus, non dubitamus tamen, quin tunc sua Christi sententiæ veritas constet, *in peccato vestro moriemini*. Atenim ea vos simul cogitatio sustentat, insolitos esse casus ejusmodi, ac quantumvis frequentes obtingant, salutarem formidinem, quam afferre illi vobis & possint & debeant, semper frangitis ac debilitatis. Multùm vos fallit, christiani Auditores, liceat mihi istuc dicere, multùm vos fallit opinio vestra. Id mortis genus neque tam rarum est, neque tam singulare, quàm vos vobis persuadere studetis; quin & contendo, re strictè sumptâ, nihil subitâ morte, si conscientia salusque spectetur, magis esse vulgare: est in promptu probatio. Mortem quippe illam, post Augustinum, subitam & improvisam appello, qua peccator repentè fit, idque in perpetuum, ad conversionem & pœnitentiam minimè idoneus. Quod autem malum magis vulgare, imò longius latiusque fufum? quæ res alia quotidie in oculos incurrit? cum casus, cum apoplexia, cædèsque plus secum habeant tumultûs & terroris, quot aliæ, quæ minus feriant, causæ, & ad impœni-

tentiam illam nos redigunt calamitosam? phrenesis furibunda in febris ardentis æstu, delirium nullâ remissione temperatum, lethargus è quo non emergitur, mentis alienatio, continuus lethalisque sopor, cuncta hæc nonne idem efficiunt quotidie, adimuntque moribundo resipiscendi facultatem, cum rationis adimunt usum? Laboret morbo ex iis aliquo peccator, non jam is habendus est pro mortuo, si non planè ut homo, certè ut Christianus? ut luctetur dies integros anima cum morte, & quantum in ipsâ est, quamquam nonnisi ad languorem trahendum, vitam in membris adhuc morantem sustineat, quò illa fati tardantis mora, si nec ratione jam, nec mente is viget ac vivit? quid valeat, quantumvis potens, Dei gratia, naturâ, cujus est præbere illi sedem, deficiente.

Ut mittam casus illos, queis ratione planè deficiamus, sola virium debilitatio, solus corporis dolor non satis est ad rationis usum omnem adimendum, atque adeò ad penitentiam nobis aditus præcludendos? Vel in ipso morborum cursu maximè æquabili, quot subita illa morte non homines quidem, sed DEUS videt extingui? moriuntur illi, inquit Chrysostomus, citra novum peccatum, quoniam ut peccent non est in eis amplius situm; moriuntur ut vitio verti illis non possit quòd datâ temporis usurâ ab-

utantur.

utantur, quoniam non jam fas illis est eo vel bene vel malè uti ; moriuntur in impœnitentia, quæ, quamquam est ultima, non illis tamen per se crimini datur, quoniam nec nota illis est, nec libera: moriuntur nihilominus in peccato suo, neque minus in iis Christi Servatoris perficitur execratio, *in peccato vestro moriemini.*

Quid de iis dicam qui moriuntur in funesta, si non culpanda, periculi, in quo versantur, ignoratione? ex eâ enim eadem mala consequuntur, iidem reprobationis effectus. Si monitus esset æger ille, adesse tempus, quo sibi uni vacandum erat, animæ suæ salutem prospexisset, piè ac sanctè decessisset, ex hac vitâ. At quoniam, per crudelem indulgentiam, vana est illi vitæ longioris spes injecta, citra ullam moritur commissorum detestationem, sine ullo ad Deum regressu. Estne ponendum illi in loco criminis, quòd non senserit lethale discrimen? minimè. Avebat enim istuc nosse. Cui nam est culpa assignanda? imbelli Christi ministro: falsæ medici conjecturæ: vanæ famuli reverentiæ: cæco uxoris amoris: illorum cupiditati: horum negligentia: hæreat, inquit Augustinus, culpæ crimen in quovis mortalium: attamen fert illius pœnas moribundus, & quoniam extremum ignoravit, in quo versabatur, discrimen, DEO moritur odiosus. Quid ergo, in-

Ff 2

quies,

quies, an æquum erat, hunc alienæ culpæ pœnas luere? ah! si ob alterius culpam is perit, respondet idem Augustinus, non condemnatur ob alterius delictum, sed ob proprium ac suum. Permittit Deus, è cuius nutu & arbitrio res pendet, illius peccatum quod expiari in morte poterat, alterius culpâ non expiatum manere, & , è gratiæ ac misericordiæ tribunali, transire, in omnem æternitatem, ad justitiæ tribunal : *In peccato vestro &c.*

At, si peccatorem remedii cupiditas tenet, si pœnitentiam sub ipsum occasum; si ardenti in illud fertur studio, quid sæpe fit? heu me! christiani Auditores, en calamitatis & infortunii cumulus; atque hoc maximè loco exclamare nos convenit, *ô altitudo!* infortunato illi similis, qui, quemadmodum Apostolus testatur, illum pœnitentiæ portum, ad quem contendebat, etiam cum lacrymis, attingere non valuit, *non enim invenit pœnitentiæ locum, quamquam cum lacrymis inquisisset eam*, potest moribundus ille, tametsi publicos sitiat gratiæ fontes, hoc est, instituta per Christum Sacramenta, potest, inquam, de iis esse, in quos cadit Servatoris anathema, ac quoniam cunctis aperti fontes, non sunt illi reclusi, peccato moritur nondum expiato : *In peccato vestro moriemini.* Hoc ipsum est, cuius testes centies fuimus, de quo centies inaudimus

Hebr. 12.

ex

ex aliis. Improvisò lethalis morbus hominem opprimit : jam stat in ipso mortis limine, tamque præsentis horrore periculi percussus, vitæ quod superest valde optet ponere in salutis curâ : exsuscitat se fides ejus omnis ; oculis oberrans irati Numinis imago concutit, perturbat : & concussus, turbatus, circumstantium opem implorare videtur, atque his verbis affari ; *miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei;* subvenite, vos ô saltem amici certi & constantes, ac dum alii inani munere funguntur circa corpus mox terræ reddendum, operam, quæso, vestram conferte in æternæ meæ salutis curam. Subvenitur utique ; operæ non parçitur ; Sacerdos advocatur : non est is præsto domi : casus intercurrent mille & conspirant ad eum removendum : moratur illum, quod moratus nunquam erat : adest tandem, at tardius, cum videlicet æger, mente & linguâ defectus, nec audire illum, nec profari quicquam valet. Cur autem istuc ? ut Christi pars altera prædictionis, eventu non careat suo ; *quæretis me;* quæretis, inquam, non jam, ut olim, in meâ me personâ, sed in iis quorum est Sacramenta meâ dispensare, & non invenietis. Ac quoniam me non invenietis in ministrorum meorum personâ, nec eritis puro illo & perfecto amore succensi, operam

Job. 19.

ram & vices ipsorum qui suppleat, *in peccato vestro moriemini.*

Hoc amplius: Sacerdos ille, ille Christi vicarius idem & minister, aderit quidem in tempore, sed arcano alio, magisque terribili Dei consilio, quamquam sit omnis penes illum Ecclesiæ potestas, non erit arte illa instructus, qua peccatorem iuvati convenit ad mortem piè obeundam; hominem absterrebit, ne dum excitabit ad pœnitentiam; mentem impediet, implicabit, perturbabit, tantum abest cæcam ut noctem dispellat: est illi datum, ut referet Anzæ cælestis adyta; at ægroti pectus ut referet, & in illud sensim influat, non est datum. Neque enim Deus, Christiani Auditores, operâ cujusvis utitur ad patranda miracula. Ut nos non gratiæ cujusvis auxilio reducat in viam, & à vitiis abstrahit, ita non hominis voce cujusvis, pectus nostrum placet expugnare. Si, prout erat affectus, æger ille hominem nactus esset intelligentem, cælestis gloriæ cupidum, experientem, divino spiritu, suavissimâque ipsius unctione plenum, vitam is impiam piâ cum morte commutasset; at enim quoniam sacerdos illi defuit qualem descripsi, potuitque dicere cum Paralytico illo Evangelico, *hominem non habeo*, mortuus est pœnitentiæ expertus. Rursus autem, casusne hi omnes fecere illum magis fontem & exosum Deo? neutiquam.

Joan. 5.

quam. Sed præterita illius peccata conjuncta casibus, qui non sunt eidem criminosi, flagitiosæ causam mortis, citra ullam novam noxam, attulere illi: *In peccato vestro moriemini.*

Horrenda, sed justa Numinis animadversio: atque hac ratione vitæ impœnitentia ad mortis impœnitentiam viam aperit, quæ & est ejusdem veluti pœna. Quoties id ipsum Deus significavit in sacris litteris? quoties admonuit Christus in Evangelio? quid enim sibi volunt comminationes illæ tam expressæ, tótque locis iteratæ? *Vocavi & renuistis . . . despexistis omne consilium meum & increpationes meas neglexistis; ad erit autem tempus & dies quo te vicissim ego despiciam: tempus, quo te non jam amicè compellans, opprimam incautum & incogitantem: non te jam alloquens, non jam admonens, insanabiles tibi plagas infligam.* Quid sibi volunt parabola illæ tam apertæ de Virginibus fatuis, quas segnis opprimit sopor; quarum lampades extinguuntur sponso adventante; de hero illo inexpectato, domum suam derepentè subeunte, qui que familiam offendens servi cujusdam sui comestationibus & intemperiiis turbatam, *dividit eum, partemque ejus cum infidelibus ponit;* de fure illo, cæcas latebras captante, ac noctu subrepente in ædes latrocinio destinatas. Est ne quòd

Prov. 1.

Luc. 12.

Ff 4

que-

queratur is cum Deo tam funesta morte quem multat? non potest, pro suo jure, in eo quem mavult rerum nostrarum articulo nos opprimere? non potest, postquam praesertim tandiu expectavit, postquam tam vehementer urisit, insticit, invitavit? non es usus temporis opportunitate; donum suum retrahet Deus. Patientiam ejus tentasti, fatigasti, exhaustisti; ejusdem furor tandem erumpet. Noluisti redire ad ipsum cum potuisti; non poteris cum voles. Oblivioni vivus illum dedisti; oblivioni miribundum te dabit. Est enim natura vnde de consentaneum, inquit Augustinus, has vices rependi; ac quamquam fatales sine it funestae, prorsus illae tibi debentur: oblivionem oblivio, contemptum contemptus reposcit. Non quod DEus non largiatur adhuc aliquando hominibus flagitiosissimis tempus & praesidia ad salutem necessaria: at, si tunc nec criminosa, nec calamitosa impenitentia, certe occulta & incognita eos excipit, quod restat tertio loco demonstrandum.

PARS III. **F**atendum istuc est, Christiani Auditores, quod & experientia ipsa comprobatur, Deum profligatis ac perditis hominibus dare nonnunquam in morte tempus & facultatem resipiscendi. Neque sum nescius, complures id temporis divinam implorare misericordiam.

ricordiam; cogitationes traducere ad Deum; videri seriò ad ipsum per pœnitentiam reverti. Atenim, quod non nisi formidolosè à vobis audiri, à me dici oportet, addo, pœnitentiam quamlibet non valere apud Deum. Quid ita? quoniam non est efficax pœnitentia quævis; & sunt innumera- biles pœnitentiæ formæ mendaces ac fuco- sæ, quibus nemo meritò confidat, nemo ex iis ullum sibi promittat salutis fructum. Igi- tur si peccator, falsâ seductus specie, aber- rat vel in ipsâ pœnitentiæ viâ, quam calami- tosum in locum res ejus rediisse dicendæ sunt? quid enim tristius hominis illius for- te, qui certò scit se nocentem, non scit pœ- nitentiam? qui pœnitentiæ speciem omnem dum præfert externam, rem ipsam fortasse non habet. Ex quo fit, ut, quod peccatori fiducia causam esse oportuit, sit anxietatis illi materia; ut unde salus speranda videtur, inde sæpius exitium veniat, & in agendâ pœnitentiâ dum mori eum contingit, cœ- lesti gloriâ possit adhuc excludi, quoniam in peccato fieri adhuc potest, ut moriatur. Hoc Catholica docet Religio, christiani Auditores, eoque innixum est salutare illud Sapientis documentum, etiam ob peccata cõdonata, formidandum nobis esse; quo- niam, inquit Chrysostomus, eorum con- donationem conjecturâ possumus ad sum- mum assequi; *De propitiato peccato noli esse Eccles. 5.*

Ff 5

sine

sine metu. Quod si in flagitiosos omnes hoc convenit, verè dici potest ad eos propriè pertinere, qui nunquam emergunt e vitiis, sed in his demersi hærent ad mortem usque; adeò enim confidere non debent pœnitentiâ suâ, ut eam ipsos prorsus suspectam habere oporteat. Neque hoc satis est. Addo, prout illam animo informant, & agendam sibi proponunt, nihil esse quòd spem in eâ suam usquam defigant. Quid ita? tres ob causas, quas sum ab Augustino mutuatus. Primum, quoniam nihil est per se verâ pœnitentiâ difficilius. Deinde, quoniam nullo tempore vera pœnitentia difficilior est, quàm mortis. Postremò, quoniam nullis hominibus suprema pœnitentia difficilior esse debet, quàm iis, qui eâ abstinuère tota vita. Quæ tria & certa sunt, & si ritè sint percepta, nihil jam flagitiosis hominibus relinquatur, nisi ut promptè ac sincerè, vitiis abjectis, sanctiorem vitam amplectantur. Attentionem vestram, res est nam digna, punctum temporis adhuc sustinete. Nihil homini verâ pœnitentiâ difficilius est. Eam in rem novanda mens illi, novandum pectus. Se ipse odio habeat, se ipse abneget, se ipse exuat, se ipse quodammodò extinguat & ad nihilum redigat necesse est: hoc est, designat esse quod erat, positâque vitiorum se nectâ, in alium velut hominem se transformet.

met. Detestari eum oportet, quod videbatur illi longè amabilissimum; amare, quod ut rem maximè terram ac detestabilem averfabatur; non jam ullæ cupiditates residere in eo debent, nisi ut eas frangat; nulli sensus, nisi ut eos arctè ac contentè habeat; non mens, non corpus, nisi ut assiduum illis bellum inferat, ut illa rationi subjiciat, ut castiget, ut domet. In iis quippe non dico Christianæ pœnitentiæ perfectio, sed natura, sed intimum ipsum est situm. An eò autem faciliè perveniri possit, nemo vestrum ignorat.

Nullum est tempus, quo pœnitentia illa difficilior sit, atque adeò rarior, quàm mortis tempus: nam cum respicis in morte, inquit Augustinus, non dicendus es propriè peccata dimittere, sed te illa, non avelliste à mundo, sed mundus à te, non vincula ipse abrumpis, sed prout fert humana fragilitas, ac miseria communis, ipsa se vincula sponte dissolvunt: *Si vis agere pœnitentiam quando jam peccare non potes, peccata te dimiserunt, non tu illa.* Ut sit autem pœnitentia vestra talis reapse qualis esse debet, à vobis ipsis sejunctionem illam, avulsionem illam, divortium illud necesse est proficisci. Quod si dicatis, alterum altero juvari, minúsque agrè deserere quæ nos deserunt, quæ se nobis ultrò ac sensim subducunt, respondeo ego, post Ambrosium, id
lon.

longè secus esse, hominèmq; nunquam amare validius, nunquam ardentius eas res ferri, quæ sunt cupiditatis ipsius adjectamenta, quàm cum elabuntur è manibus, aut per vim aliquam externam eripiuntur illæ nobis & extorquentur, aut nos illis. Multum est, ista si parimur animo æquo. Sed avellere se his voluntariè, quod natura tamen postulat pœnitentiæ, hoc ipsum enimverò est, à quo abhorremus perquam vehementer, & vires conatusque nostros longè maximos requirat.

At enim cui moribundo privatim magis difficilem esse dicemus veram pœnitentiã, imò nonnunquam velut impossibilem? nonne obstinatis illis peccatoribus, christiani Auditores, qui nullum illius usum habuere totâ vitâ, & impœnitentiã suam in consuetudinem ac veluti statum vertere? quid enim consequitur diurnam illam peccatoris duritiem? quid confidentiam illam, ex qua sibi persuadent, velle se, mutatâ in melius vitâ, redire cum Deo in gratiam? nimium mirum pœnitentiã illam, vulgò tunc, ne quid gravius dicam, non sufficientem esse. Quamobrem? quoniam principium illa non voluntarium habet, causamque merè naturalem. Pœnitentiã itaque & coactâ & omninò naturalis dicenda: quæ duæ pœnitentiæ proprietates in dæmonis apud inferos, &

& in hominis moribundi pœnitentiam bel-
lè conveniunt. Dixi coactam esse pœni-
tentiam id genus: neget hoc, si potest, ve-
l confidentissimus peccator. Quæ enim li-
bertas, cum humanum pectus, aut servilis
metûs, aut inevitabilis necessitatis momen-
to tantum impellitur? Estne libera noxa-
rum omissio, quâs ideò duntaxat omittis,
quod non jam licet, neque integrum est il-
las admittere? estne libera Deo submissio,
cum ei te submittis ad vindicis ipsius gladii,
jam districti, conspectum, nec ullus est tergi-
versationi locus? estne libera sæculi blan-
dientis abdicatio, cum ideò tantum illud ab-
dicas, quod te prius abdicat, quod *præterit*
illius figurâ, quod te fugit. Atqui pœni-
tentia, ut sit efficax ac vera, voluntaria sit
oportet & libera; cum talis non est, ut sit
aliunde tam vivida, tamq; vehemens, quàm
illius pœnitentia, qui non ingemuisse in sa-
cris litteris, sed irrugiisse dicitur, *irrugiit*
clamore magno, est pœnitentia reprobo
prorsus digna. Hinc vetustissimi Patres de
moribundi hominis pœnitentia uno animo
sermonem habuere, qui non terrorem mo-
dò inculcare, sed & adducere in salutis de-
sperationem queat. Hinc Ecclesia, ad quam
pertinet ea de re judicare, ejusmodi pœni-
tentia tam parum favere visa olim est, ut
non planè illam rejiciendo, quod sibi nun-
quam

quam faciendum duxit, ne divinae misericordiae certos fines constituere videretur, omnem disciplinae suae severitatem exeruerit in clinicos illos ad poenitentiae portum in mortis periculo tantum appulsos. Hinc, secundum priscos canones in Conciliorum actis descriptos, qui baptismum poscebant tantum in extremis, non agnoscebantur pro christianis, nisi caute & considerate; adeo ut inhabiles etiam haberentur ad sacros ordines suscipiendos; quod videlicet, auctoritate Cypriano, Deo serviebant sola necessitate coacti, & in ejus potestatem ac disciplinam concesserant, quoniam subterfugere illam non poterant ac detrectare. Et verum arguit Augustinus, qui flagitia sua damnati cum est invite decedendum a vita, satis ostendit, non voluntate, sed necessitate quadam, eadem a se damnari: *Qui prius a peccatis relinquitur, quam ipse relinquat, non ea liberè, sed quasi ex necessitate condemnatur.* Addidi, poenitentiam esse naturalem propositam & humanam, hoc est, quae nec Deum nec peccatum attendat. Quid enim metuunt, subdit Augustinus, qui poenitentiam talem obeunt? ne Deo excidant? ne displiceant Deo? ne Dei odium incurrant? nihil horum omnium, responderet idem Augustinus, nihil horum omnium. Cujus rei aperta ratio est. *Quandiu siquidem*

dem nihil illis aliud metuendum fuit, de novâ, vitæ ratione ineundâ nunquam venit in mentem; *ardere metunt, peccare non metunt.* Ex hoc autem vana est eorum pœnitentia. Quamobrem? quoniam non jam gratiam, non jam Spiritum sanctum auctorem agnoscit, sed privatum sui ipsius amorem; satis est ad talem pœnitentiam obeundam si te ipse ames, non Deum. At non satis est ad pœnitentiam christianam, ad redeundum cum Deo in gratiam, ut sis tui ipsius amans. Potest igitur homo christianus in ipso pœnitentiæ exercitio vitam finiens, emori tamen in peccato. Quoniam peccatum delere, non est pœnitentiæ cujusvis; ac, si quædam est huic delendo inhabilis, est illa ipsa. Ex quo colligebat Gregorius Magnus, plures pœnitentiâ falsâ christianos perire, quàm impœnitentiâ ipsâ, atque adeò patere latius, quàm remur, hanc Christi sententiam, *in peccato vestro moriemini.*

Luc. 18.

Perturbat vos hæc consecutio, christiani Auditores; sed enim, an ego primus illius auctor? an potui salvo officio, aut reticere illam, aut infirmare? licetne mihi aut Patrum mutare sententias, aut Evangelium inducere? non debui territus ipse terrere vos, an dolosâ potius permittere securitati? non sum nescius, Auditores christiani,

quod

Matth. 19.

quod est apud homines impossibile, possibile esse apud Deum; atque ut penes eum est humani cordis arbitrium, posse obstinatissimum & maximè remotum à pœnitentia, ad perfectam pœnitentiam adducere. Scio, faciarium illum insignem, qui pependit unum cum Christo, haud aliter resipuisse, & vitam sancto exitu finivisse facinorosam. At nec sum nescius, quod & Ambrosius annotat, tale tempus miracula poposcisse; debuisse Deum ornare insolitis facinoribus ignominiosam filii necem; comprobandam his prodigiis fuisse ipsius divinitatem; & pœnitentiam illam, quæ sæculis omnibus singularis semper est visa, flagitiosis hominibus, vel ex eo mentem non modò non erigere spemque afferre, sed & salutarem illis pavorem incutere oportere. Hoc, inquam, scio, quod & funestam hanc veritatem magis firmat ac docet, profanos illos mortales, qui vitiis suis nuntium non remittunt nisi in extremo spiritu, in peccato suo, quamquam pœnitentiæ significatio non delit, fermè omnes emori: *In peccato vestro moriemini.*

Quæritis jam, quomodò postremum hoc reprobationis mysterium perficiatur, quaque via vitæ illos impenitentia deducat ad falsam pœnitentiam mortis. Respondeo, atque hoc ipsum assiduè vos reputare ac

ac meditari velim, est enim unum è gravissimis capitibus, Respondeo inquam, ac dicto, flagitiosæ vitæ impœnitentiam, ad falsam mortis pœnitentiam, errore mentis illudente, ferre ac viam aperire; nec esse quemquam existimo, qui non statim intelligat quid velim. Sententiam tamen meam planiùs, ut explicem, aio, veram pœnitentiam, cum nullum habeat illius usum, à flagitioso homine secerni à falsa & internosci non posse. Ex quo efficitur, in extremo spiritu induci illum oportere in errorem, atque adeò quod admodum legitime consequitur, imperfectam & informem pœnitentiam pro vera facile ab eo sumi. Quis enim rem æstimet planè incognitam? si æstimare nequit, quomodo fieri potest ut non erret? quomodo fieri, inquam, potest, ut non erret in re præsertim adeò lubrica & obscura, ubi maximè atcanos atque intimos animi motus despiciat ac distinguat necesse est. Si nonnullam is in vita pœnitentiæ dedisset operam, finxisset sibi sensum aliquam illius speciem ac formam; sæpiùsque probando seipsum, tandem intellexisset, quid inefficaci efficac distet pœnitentia: at enim cum hanc nunquam senserit, nec usu ullo cognoverit & experimento, mirum, si in extremis communis imponit hostis; si delusamens inducit in errorem; si amplectitur

pro re ipsa umbram & imaginem, accedens pro substantia, desideria pro effectis; si gratiarum auxilia, divinòsque afflatus, pro actibus ipsis habet, & erroribus suis occupatus, quantamcumque pœnitentiam ostendat, in peccato suo moriatur: *Impeccato vestro moriemini.*

Vestrum est, Auditores, videre jam ac deliberare, inò cum res nullam habeat deliberationem, non vestrum est aptè concludere, per veram vitæ pœnitentiã, ad veram mortis pœnitentiã, viam vobis muniendam esse? confidere quippe, futurum, ut continuò magistri fiat in arte, in qua errores subsunt tam crebri, tam subriles, tam periculosi; putare, primum artis tentamentum, fore vobis palmarium, est profectò temeritatis admodum cæca. Flebis quidem, at non redibis cum Deo in gratiam; crebra suspiria, crebros gemitus edes; at non redibis cum Deo in gratiam; geminas celo palmas attolles; brachia porriges Christo è cruce pendenti; at non redibis cum Deo in gratiam. Quid ita? quoniam sub speciosâ illâ pœnitentiæ larvâ, latebit semper lapideum pectus; quam in rem Davidicum illud accommodare soleo, *in medio petrarum dabunt voces.* Falles imprudens, qui te videbunt, qui te audient; falles vel sacerdotem ipsum, qui supremas tibi

Psal. 105.

tibi curas impendet, & putabit utiliter im-
pensas; falles ipse te, at non falles Deum;
& discedens ex hac vita, non misericordem,
uti sperabas, sed vindicem duntaxat Deum
experiere. Vita hæc mortalis, est Deo
quærendo tempestas accommodata; occa-
sus, inveniendò; beata æternitas,
quàm vobis & opto & precor,
fruendo. Amen.

